

Nogle Tanker om Grønlandsfiskeriet.

»Social-Demokraten«, København, bragte den 20. Marts d. A. følgende Kronik om Grønlandsfiskeriet af Kai Dahl:

Naar Grønlandsbankerne og Davisstrødet i de seneste Aar har været Gønstand for overordentlig megen Opmærksomhed fra Fiskeri-interesserede Kredse i adskillige europæiske Lande, saa skyldes dette dels den voldsomme Opblussen af Torskebestanden paa Bankerne og dels Muligheden for — ved Hjælp af den sidste Tids tekniske Hjælpemidler — at kunne udnytte de, dels paa selve Bankerne og dels ude paa Havdybden, været, Hellefynder-Mængder gennem Udbud i fersk Tilstand over den største Del af Aaret.

Selv om Torskefiskeriet har været overordentlig rigt, er det dog især den mægtige Indsats af Kapital og Mænd i Hellefynderfiskeriet, der har draget Verdens Opmærksomhed mod Grønlandsfiskeriet, og som ogsaa herhjemme har givet os Mod paa at udnytte disse Egenes Erhvervsmuligheder. Tanken er saa meget mere naturlig, som vi Danske, i Kraft af vor særlige Stilling overfor Grønland, vil have Mulighed for at undgaa en Del af de Vanskeligheder, fremmede Fiskere har at kæmpe imod, gennem vor Adgang til, i alt Fald foreløbig, et Fjordkompleks, nemlig Færingerhavn.

Medens Grønlanderne driver Fiskeri paa et betydeligt Antal forskellige Fiskearter, har Europæerne koncentreret deres Opmærksomhed om Torsken og Hellefynderen. Fiskeriet paa disse 2 Arter er af vidt forskellig Karakter paa alle Omraader, det gælder saavel Fangstomraadet som Fartøjerne, Redskaberne og Fangstens Konservering.

Torskefiskeriet har i denne Omgang været drevet af Nordmændene siden 1924, af Færingerne fra 1925. Til dette Fiskeri har hovedsagelig været anvendt ældre Materiel, Skibe af ret ringe Størrelse, med primitive Fangstmetoder og med Saltning af Fangsten som Konserveringsmiddel. Kutterne har i Kraft af deres Redskaber — Haandsnøren — været begrænset til at have de ret læge Banker, der strækker sig langs Grønlands Vestkyst, og hvor Dybden ikke overstiger 100 Meter, til deres Arbejdsomraade.

Efter 8 norske Skibes Fiskeri paa Grønlandsfjeldet i 1924 blev man i Norge klar over de tilstedeværende Chancer, og det følgende Aar var ikke mindre end 40 norske Skibe paa Fjeldet. Trods mange Vanskeligheder var Resultatet godt, for mange knød det dog at holde ud med Forsynin-gen, idet man ikke havde været klar over, at Grønland var lukket Land for fremmede. Dette Aar deltog 2 færøske Kuttere i Fiskeriet. Den færøske Delagelse har været stadigt voksende, og i 1929 deltog 35 Skibe, medens 1930 kunde opvise et Antal paa ikke mindre end ca. 70.

Fangststudiet har da ogsaa været voksende Aar for Aar og androg i 1929 4600 Tons. I Aaret 1930 vil om-trentlig det dobbelte. Desværre har denne sidste voldsomme Deltagelse i Fiskeriet ikke gavnnet Færerne, som man burde kunne forvente det. Den store Produktion i Forbindelse med de daarlige og urolige Forhold i Syd-Europa har gjort det overordentlig besværligt at faa den færdig-virkede Fisk afsat til rimelig Pris, og det er vel et Spørgsmaal om Deltagelsen i Aar vil blive saa stor som i Fjor.

Frysetekniken og Kællingen i Forbindelse med forbedrede Transportforhold har gjort det lettere at levere fersk Fisk i Egne, der hidtil ikke har kunnet faa denne Kvalitet, og Følgen bliver da naturligt, at Saltfiskens Marked stadig skrumpet ind, saaledes at der sandsynligvis ikke vil blive Tale om yderligere Udvidelser paa dette Felt. Torskefangster fra

Davisstrødet kan selvfølgelig leveres i frosset Tilstand over hele Europa, men det er et Spørgsmaal, om det med de nugældende Priser kan betale sig at producere dem, navnlig da den frosne Fisk, dens udmærkede Egenskaber tiltrods, endnu ikke er tilstrækkelig indarbejdet. Omsætningen deraf i Øjeblikket maa endnu betragtes som Pionerarbejde for den store Fremgang, der utvivlsomt maa komme.

Torskefiskeriet paa Bankerne er som bekendt et udpræget Sæson-fiskeri i ca. 3 Sommermaaned, hvilket skyldes de særegne Forhold i Havet paa dette Sted. Rundt Kap Farvel løber nemlig en kold Polarstrøm over langs Vestkysten og over Bankerne. Denne Strøm er saa kold, at den ikke rummer Livsbetingelser for Torsk og Hellefynder, imidlertid skyder der sig ogsaa en varm Atlanthavsstrøm Nord paa i Strødet over Størstedalen af dettes Bredder. Disse to Strømme blandes efterhaanden, og samtidig opvarmes Polarstrømmen i Sommeriden saa stærkt af Solen, at der paa Bankerne opstaar en for de 2 nævnte Fisk passende Temperatur. Da Bankerne er rige paa Fiskeføde skyder Torsk og Hellefynder fra ca. medio Juni til medio September ind over det læge Vand, og Basis er hermed skabt for et Kutterfiskeri med Haandsnøre.

Erfaringen viser, at særligt lave Vandtemperaturer er ødelæggende saavel for de voksne Torsk som Yngelen, og i de gennem Tiderne stærkt vekslende Temperaturer maa Aarsagen til Bankernes stærkt svingende Torskebestand søges. Da Professor Johs. Schmidt har paavist, at Torsken her udgør en særlig Bestand, maa der dog stadig have været Torsk paa Havdybet, men disse har undraget sig Menneskenes Erkendelse. Vort Kendskab til Torskeforekomster strækker sig med Spring helt tilbage til Hans Egedes Tid, men først i 1908 og 1909 fandt de første videnskabelige Undersøgelser Sted ved »Tjalfø-Ekspeditionen«, der lededes af Professor Ad. S. Jensen. Disse Undersøgelser er senere fortsat og Resultaterne offentliggjort gennem en Bog af Professor Ad. S. Jensen. Paa Grundlag af sine Undersøgelser mener Professoreren at kunne love lønnende Fiskeri paa Torsken indtil 1937—38, saafremt abnorme Forhold ikke paany griber ind.

Medens Torskefiskeriet hidtil har været baseret paa mindre Driftsformer samt paa Fangstmetoder, der sikkert kun kan give rimeligt Udbytte, hvor saa billig og haardfør Arbejdskraft som den færøske er for Haanden, saa er Hellefynderfiskeriet udpræget Stordrift og kræver endog meget betydelig Indsats af Kapital og Personal. Det moderne Hellefynderfiskeri er for saa vidt et typisk Træk af Fiskeriets nuværende Udviklingsperiode, eftersom det giver et klart Udtryk for Viljen til — gennem betydelig Kapitalindsats — at rationalisere og industrialisere Fiskerierhvervet, en Tendens, der ogsaa træder tydeligt frem paa andre Omraader indenfor de udenlandske Fiskerierhverv.

Allerede det allerførste Aar blev man fra norsk Side klar over, at Hellefyndermængderne var saa store, at de øvnede at give Udbytte selv ved ubetydelig Indsats af Kapital.

Allerede det følgende Aar, 1925, sendtes for norsk Regning den 1700 Tons store Damp »Oslo« med 16 smaa Motorbaade ombord, og udstyret med moderne Fryseanlæg, til Grønlandsbankerne. Gennem en klar Erkendelse af dette Fiskeris særlige Muligheder og under Hensyntagen til de særegne Naturforhold skabtes herigennem en Arbejdsorganisation, der er blevet grundlæggende for de senere fulgte Veje, og som gennem Aarene rent praktisk har bestaaet sin Prøve. Det maa jo nemlig huskes,

at dette Fiskeri foregaar i arktiske Egne, langt fra alle Hjelpekilder. De deltagende Enheder maa derfor i allerhøjeste Grad være skabt til at klare sig selv Sæsonen igennem og til at udføre ethvert forefaldende Arbejde i rum Sø — ofte under daarlige Vejrforhold.

I Modsætning til Torskefiskeriet har Hellefynderfiskeriet ikke et begrænset Arbejdsfelt, men kan arbejdes overalt i Strødet paa Dybder op til omkring 500 Meter. Som en Følge heraf kan dette Fiskeri utvivlsomt regne med en noget længere Arbejds-sæson end Torskefiskeriet, men man skal dog sikkert ikke overvurdere denne Faktor, idet Vejret ud paa Efteraaret ofte er saa uroligt, at Vente-tiden mellem Arbejdsdagene ikke vil gøre et forlænget Ophold økonomisk forsvarligt for store Ekspeditioner. Hellefynderen har i saltet Tilstand kun ringe Værdi, som fersk maa den imidlertid nærmest henregnes til Lüksusfiskene, og man vil derfor ogsaa se alle Ekspeditionerne forsynede med Fryseanlæg, der tillader Fangstens Omsætning i fersk Tilstand.

»Oslo«s glimrende Resultat forarsagede, at Englenderne kapitaliserede det næste Aars Ekspedition, der bestod af den 5000 Tons store Damp »Helder«, der senere ombødtes til »Arctic Prince«, og som nu har været stærkt omtalt paa Grund af Tanken om at faa den under dansk Flag. »Helder« medførte 24 Dorrier, og der fiskedes et Par Aar med saa godt Resultat, at der tilsluttede Ekspeditionen endnu et Moderskib, den 10,000 Tons store »Arctic Queen« med 40 Dorrier. Disse Skibe har fra 1928—30 hjemført fuld Last af Hellefynder hvert Aar og har — ved et over det meste af Aaret udstrakt Udbud — haft lot ved at afsætte Fangsten til gode Priser.

Dorrien, en noget fladbundet Motorbaad uden Køl, har vist sig særdeles fordelagtig i dette Fiskeri, dels paa Grund af sine Se-Egenskaber og dels paa Grund af, at den er billig i Drift saavel som i Anskaffelse. Dorrierne har normalt 3 Mandes Besætning og fisker med Langliner, d. v. s. meget lange, langs Bunden strakte Liner, der med Mellemrum er forsynet med Kroge med Madding. Linerne bjerges hver anden Time, og Fangsten afleveres straks i Moderskibet, ombord i hvilket Dorrien klargøres til ny Fisketur.

Et enkelt Moderskib kan ved Dorrierne afsøge et betydeligt Areal og altsaa med ringe Udgift sætte Arbejdsintensiteten stærkt i Vejret. I daarligt Vejr og paa Op- og Nedfærd findes Dorrierne i Sikkerhed paa Moderskibets Dæk. — Moderskibe som Dorrier har dog begge den Mangel, at de kun er anvendelige til Fiskeri indenfor selve Sæsonen. Det kan derfor heller ikke forundre, at man har forsøgt Materiel anvendt, der kunde bruges den øvrige Del af Aaret i andet Fiskeri.

Et Forsøg denne Retning repræsenterede »Northland Ekspeditionen«, der sidste Aar drev Hellefynderfiskeri i Davisstrødet med Lin-dampere som Fangstbaade. Denne Ekspedition er sikkert den største, der nogensinde er sendt paa Fiskeri, den bestod af Moderskibet, en 5000 Tons Kuldamper, 4 Transportbaade og 12 Linedampere. Resultatet var dog ikke godt. Adskillige Led i Forberedelsen havde svigtet og bragte Vanskeligheder straks ved Ankomsten til Fjeldet. Da Fiskeri sidste Aar stod paa store Dybder, øvnede Dampene ikke at fiske derpaa, og det viste sig le-suden, at de — i Modsætning til Forventningerne — ogsaa maatte ligge stille, naar Vejret tvang Dorrierne til at ophøre med Fiskeriet.

Saa vel gennem sin Arbejdsveje som ved sin Økonomi hævede Dorrien sig saaledes smukt i Konkurren- den. Der ligger altsaa ikke i »Northland-Ekspeditionen« daarlige Udbytte nogen Pegepind, der viser, at Fiskeri af denne Art, der drives paa rette Maade, ikke vil være

lønnende i de nærmest følgende Aar.

Trawlfiskeri har selvfølgelig været forsøgt paa de grønlandske Felter, men Erfaringen viser, at Bunden er for ujævn for dette Fiskeri, hertil kommer, at Hellefynderen er for sky til at lade sig tage med Trawl.

De gjorte Trawlforsøg giver, da disse vildt Omraader endnu er saa godt som uopmaalte, en særdeles vigtig Oplysning for danske Fiskere. De viser nemlig, at der ikke er Mulighed for at anvende det specifikt danske Slæberodskab Snurrevoddet, der er endog meget mere krævede med Hensyn til jævne Bundforhold end det robuste Trawl.

Det har været et ofte udtalt Ønske fra danske Fiskeres Side, at man skulde søge Materiel af den hidtil brugte Type anvendt ogsaa i Grønlandsfiskeriet. Denne Tanke har dog kun meget ringe Muligheder for at kunne omsættes i Praksis. Personlig kan jeg i hvert Fald ikke se Vejen til dens lykkelige Realisation. Mange og vægtige Forhold taler endog direkte imod den.

Det er saaledes ganske usandsynligt, at det skulde kunne betale sig for danske Kuttere at sælge en Distance, der tilsammen er saa lang som Turen til New York for at fange en saa billig Massefisk som Torsk. Snurrevoddet kan de ikke anvende hertil, og Haandsnørefiskeri i større Stil kan de ikke huse Besætning til. Hertil kommer, at vore Kuttere, om de arbejdede alene, kun vilde evne at hensealte Fangsten, en Arbejdsme-tode, der sikkert vilde vise sig lidet lønnende af de for det færøske Fiskeri nævnte Grunde.

Man kan vel forsaavidt bedre tænke sig dem anvendt i Hellefynderfiskeriet, men heller ikke her synes de velegnede, thi omend repræsenterende en 5—6 Gange saa stor Værdi som en Dorri, magter de dog ikke mere end denne, snarere mindre, idet de ikke kan indbjerger i Moderskibet i daarligt Vejr eller for Klargøring.

Den megen Tale om Oprettelse af Fryserier o. l. i Land tror jeg ikke, man skal tillægge større Værdi. Saa-danne Anlæg er for kostbare til, at der kommer mange af dem, desuden vil de binde Kutterne for meget, og ikke mindst vil det betyde fuldstændigt Tab af den anbragte Kapital, saafremt Fiskeriet i Fremtiden skulde svigte paany. Man maa efter min Mening basere sig paa bevægeligt Materiel paa Havet — og paa det alene.

Det paastaas ofte, at vore Kuttere kan gaa, hvorhen det skal være. Een Ting er imidlertid givet, til Grønland vil de have langvarige, besværlige og ogsaa ofte farlige Rejser, som det maaske kan knibe med at skaffe Folk til, og som Assurance vistnok ikke uden videre dækker. I alt Fald endnu en vigtig Faktor taler derimod, nemlig at man ved en saadan Handlemaade vilde trække vore store Kuttere bort fra deres bedste og mest lønnende Fiskeri efter Rødspætter i Nordse- — i hele Sommeriden.

Ved Skabelsen af det nye maa Maalst for vore Bestræbelser være, at vi ikke slaar noget bestaaende godt i Stykker, og at vi ikke gennem Nykabelsen skaber yderligere Vanskeligheder for det allerede eksisterende Materiel. Vor Kuttertype kan vel gøres endnu større og ogsaa saa stor, at den kan drive Helaars-Fiskeri i Nordatlanten, men vi skal ikke meget længere op, før Rammerne for den nuværende Ejerform — Partsrede-riet — som man gerne ser bevaret, er sprængt. Sker dette kan man lige saa godt tage Skridtet fuldt ud og søge skabt en Flaade af virkelig sø-gaende, fuldt moderne udrustede Skibe.

Under Hensyntagen til de vel Grønland for Tiden eksisterende Muligheder vilde det da være rimeligt at bygge saa store Fiskekøbe med Dieseldrift og alle moderne tekniske Hjælpemidler som Fryseri o. l., at de kan udstyres med 5—6 Dorrier, der kunde fiske Hellefynder i Grøn-

landsæsonen. Efter denne kan Dor-rierne da anbringes i Land, og Skibet kan gaa, hvorhen i Verden, det maatte ønske. Skibe af denne Art vil selvfølgelig blive kostbare i Anskaf-telse, men de vil have rige Anvendelsesmuligheder. De vil kunne bygges her i Landet og skabe Beskæftigelse, senere vil de ganske vist kun beskæf-tige et temmelig ringe Antal Mand, navnlig da i Sammenligning med de store Ekspeditioner. Et Skib som »Arctic Prince« vil kunne faas — udrustet — for næsten samme Pris og vil beskæftige flere Folk, men til Gengæld er det jo et Specialskib til et specielt Fiskeri anvendt ca. 5 Maanedre af Aaret.

Een Hovedregel gælder for alt Fiskeri, nemlig at ikke et Menneske kan garantere en Fisker hans Fangst. Risiko findes indenfor alt Fiskeri. Risikoen er vel større indenfor Grønlandsfiskeriet end andre Steder, men de sidste Aar har til Gengæld vist, at Chancen har mindst tilsvarende Proportioner.

Skal vi Danskere deltage i dette Fiskeri, kan vi i hvert Fald ikke til-lade os at vente meget længere. Det skulde jo nødig gaa os denne Gang som omkring 1850, da vi først kom i Gang, da Chancen allerede var borte og Fiskeri væk. Lykken skal som be- kendt gribes ved Pandeløkken, thi den er skaldet i Nakken.

Tidspunktet er nu inde til nøgtern Vurdering og hurtig Handlen. Kan vi ikke magte den foreliggende Op-gave, eller tør eller vil vi ikke tage den op til Løsning, saa er det bedre at faa Sagerne bragt paa det rene nu og lade Kræfterne anvendes paa Løsningen af andre opgaver.

En Kone for 33 Pund Sukker.

»Endnu den Dag i Dag kober den tilkommende Ægtemand simpelt hen sin Kone hos hendes Førelse. Prisen er for det meste 5—6 Pund, en Ko eller Okse, eller i Pud Sukker (lig med ca. 33 Pund). Den saaledes købte Kone er Mandens absolutte Ejendoms.«

Det lyder som en Skildring fra længe svunden Tid eller fra det indre Afrika, men er dog i hter fra en meget interessant Skildring en Opdagelsesrejse giver i »Vor-tætte af Søder i Aserbajdsjan, der er en af de æstatiske Smaa-Republi-ker i Sovjet-Rusland.«

Beretteren fortæller, hvorledes ættede Samkvemsmidler og andet har bevirket, at i dette Omraade hersker helt formodede Tilstande over Priesterne, som tillige ofte er Dom-mere, er de reaktionære Vogtere af gamle Traditioner. En almindelig russisk Domstol kommer kun til disse Egne en Gang om Aaret. Beretteren havde Lejlighed til at se, hvorledes en saadan Domstol maatte behandle uhøjgelige Kvindemishandlinger og Drab.

Et saadant uhøjgeligt Mord var be-gaaet paa en kun 14-aarig Hustru af — hendes egen Ægtemand. Den skrækkelige Gerning var begaaet i fuld Forstaaelse med den Dræbtes Familie, faktisk havde et helt »Familleraad« besluttet, at den 14-aarige Kvinde skulde dræbes, fordi hun var »fordærvet«, hvorefter Ægtemanden kvalte hende og smed Lige ud over Klipperne. Dernæst ansaas »Famillie-æren« for reddet.

I et andet Tilfælde var, ligeledes i Overensstemmelse med den strenge »Famillieære« en Enke blevet frøbt af sin Broder, fordi hun efter Familis Mening havde opført sig tsettsindigt.

Disse Kvinder, der er udsat for saa-dan en Behandling, er tillige paalagt saa at sige hele Landshyens Arbej-de. Et af Omisprogene udttrykker det i rone Vendinger: »Jeg har en Hest til at transportere mine Sager, en Hund til at bevogte dem og en Kone til at skaffe dem.«

Det er lige op ad Europas Grænser, der hersker saa uciviliserede Tilstan-de, — men Beretteren mener dog at kunne fastslaa, at de barbariske Tra-ditioner nu synger paa deres sidste Vers.

